

Úvod do problematiky

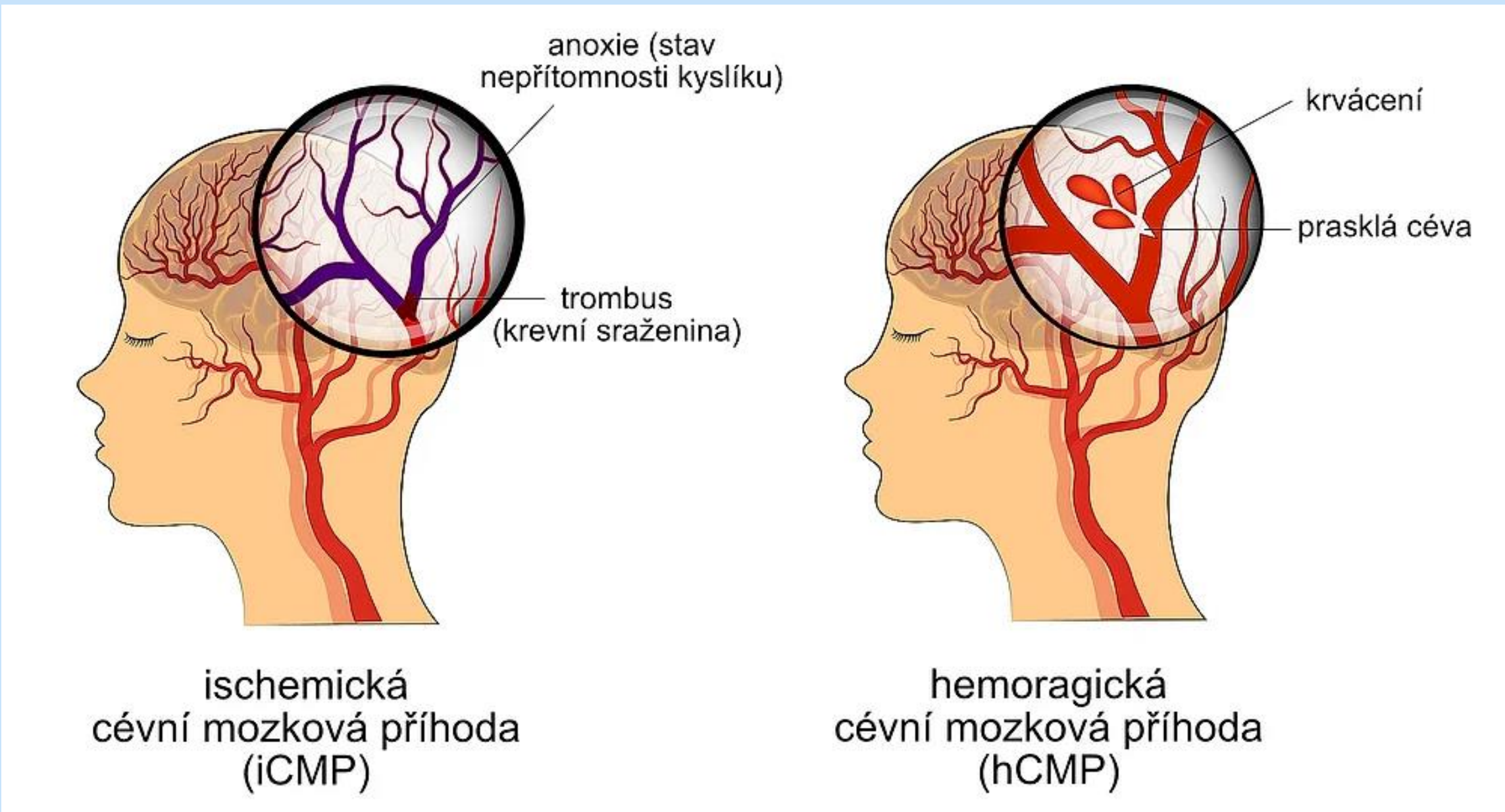
Cévní mozková příhoda (CMP) je náhlá porucha perfúze mozku, která vede k nevratným strukturálním změnám a poškození mozkové tkáně. Jedná se o akutní stav vyžadující neodkladnou lékařskou intervenci, ve kterém je nejdůležitějším faktorem čas. CMP dělíme podle mechanismu vzniku na **ischemické cévní mozkové příhody (iCMP)** a **hemoragické cévní mozkové příhody (hCMP)**. Pokud jsou neurologické příznaky pouze dočasné, hovoříme o tzv. **Tranzitorní ischemické atace (TIA)**.

Ischemická cévní mozková příhoda (iCMP)

Vzniká následkem uzavření mozkové tepny trombem či embolem, což vede k úplnému případně částečnému zastavení přítoku krve do mozku. Tvoří přibližně 80% všech cévních mozkových příhod.

Hemoragická cévní mozková příhoda (hCMP)

Vzniká následkem rupturou mozkové tepny, která je postižena chronickým zvýšením krevního tlaku, nebo prasknutím nepostižené tepny při náhlém zvýšení krevního tlaku. Způsobené krvácení potom vede k akutnímu zakrvácení do mozku nebo mezi mozkové obaly.

Obrázek 1: Ischemická cévní mozková příhoda (iCMP, vlevo) a hemoragická cévní mozková příhoda (hCMP, vpravo) (Zdroj: nsp.cz)

Tranzitorní ischemická ataka (TIA)

Tranzitorní ischemická ataka je definována jako rychlé rozvinutí klinických známek ložiskového mozkového postižení nebo poruchy monokulárního vizu, které typicky trvají méně než 1 hodinu, maximálně však 24 hodin, pokud klinické laboratorní a zobrazovací vyšetření nesvědčí pro jinou příčinu neurologického deficitu. Jediným kritériem odlišení TIA od mozkového infarktu je délka trvání neurologického postižení.

Incidence CMP

Cévní mozkové příhody jsou v České republice jedním z nejčastějších příčin úmrtí. V posledních letech představují cca 6% všech úmrtí. V roce 2010 v důsledku CMP zemřelo 3219 mužů a 4801 žen. Dlouhodobé statistiky však ukazují, že počet úmrtí v souvislosti s CMP výrazně klesá, ale přesto je mortalita s touto diagnózou v ČR stále vyšší než ve většině rozvinutých zemí.

Tabulka 2. Hospitalizace na cévní mozkové příhody (CMP) dg. I60–I64 v nemocnicích v ČR v letech 2003–2010												
Rok	Hospitalizované osoby			Případy hospitalizace			Průměrná ošetrovací doba	Úmrtí při hospitalizaci		Celkový počet úmrtí na CMP diagnózy v ČR ¹⁾		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem		absolutně	na 100 hospitalizací	muži	ženy	celkem
2003	17 188	18 415	35 603	21 803	22 782	44 585	14,1	6 458	14,5	4 609	6 809	11 418
2004	16 743	17 746	34 489	21 424	22 473	43 897	14,4	5 752	13,1	3 915	5 564	9 479
2005	16 622	17 622	34 244	21 279	22 222	43 501	14,1	5 702	13,1	3 914	5 562	9 476
2006	16 249	17 025	33 274	21 010	21 776	42 786	13,6	5 271	12,3	3 897	5 309	9 006
2007	15 595	16 516	32 111	20 444	21 202	41 646	13,8	4 995	12,0	3 406	4 876	8 282
2008	15 313	15 799	31 112	19 994	20 261	40 255	13,4	4 749	11,8	3 302	4 802	8 104
2009	15 311	16 064	31 375	20 074	20 864	40 938	13,7	4 772	11,7	3 370	4 939	8 309
2010	15 380	15 613	30 993	20 544	20 567	41 111	13,6	4 581	11,1	3 219	4 801	8 020

Zdroj: Národní registr hospitalizovaných, ÚZIS ČR

¹⁾ Zdroj: Statistika příčin smrti, ČSÚ

Rizikové faktory

Na vzniku CMP se podílí **více příčin**, které do jisté míry můžeme sami ovlivnit. Mezi ovlivnitelné patří zejména životní styl jedince, dostatečná fyzická aktivita, zdravá strava s důrazem na kvalitní zdroje tuků, střídámá konzumace alkoholu, žádné kouření a udržování správné tělesné hmotnosti. Pro další rizikové faktory jsou nezbytné pravidelné zdravotní prohlídky (u praktického lékaře či speciality).

Ovlivnitelné rizikové faktory:

- Hypertenze
- Onemocnění srdce, chlopní, nepravidelné srdeční rytmy (arytmie)

- Hyperlipidemie – zvýšená hladina cholesterolu v krvi

- Diabetes mellitus – cukrovka

Neovlivnitelné rizikové faktory:

- Vyšší věk

- Pohlaví

- Dědičná onemocnění

Příznaky CMP

CMP se často projevuje dramatickými změnami oproti předchozímu stavu. Tyto změny však u většiny pacientů **nemusí být doprovázeny bolestí** (jako je např. u akutního infarktu myokardu), proto mohou být příznaky zprvu podceňovány. Při podezření na CMP si můžeme pomoci s prvotní diagnostikou pomocí mnemotechnickou pomůckou **BEFAST**, vycházející z prvních písmen anglických slov, popisující příznaky typické pro probíhající CMP.

Mezi nejčastější příznaky patří:

- B** (balance) - porucha rovnováhy a koordinace pohybů, závrat

- E** (eyes) - výpadek části zrakového pole, rozmazané vidění

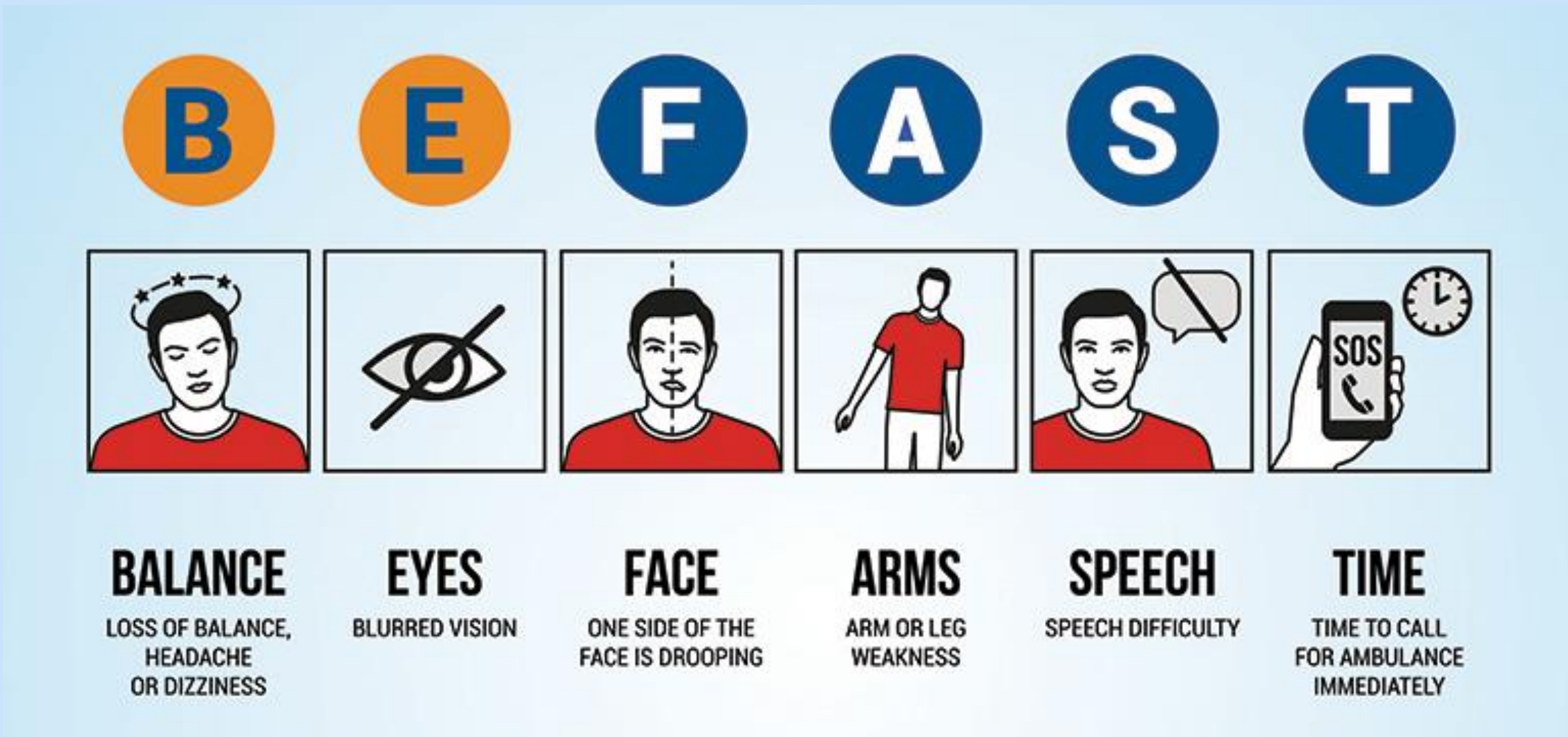
- F** (face) - ochrnutí poloviny obličeje a pokles koutku úst na jedné straně tváře

- A** (arms) - paréza či plegie jedné končetiny/ jedné poloviny těla, slabost končetin

- S** (speech) - potíže s mluvením

- T** (time) – nejedná se o příznak, ale upozorňuje na včasné přivolání zdravotnické pomoci

- silná bolest hlavy** (hemoragické CMP)

Diagnostika

Diagnostika u hCMP a iCMP se nikterak neliší, využívá se dostupných zobrazovacích metod a neurologického vyšetření spolu s správně odebranou anamnézou.

- Neurologické vyšetření a anamnestická data
- Zobrazovací metody
  - Počítačová tomografie (CT)
  - Počítačová tomografie s kontrastní látkou (CT AG)
  - Magnetická rezonance (MRI)

Léčba

- Akutně vzniklé CMP v terapeutickém okně ischemického typu (iCMP)**

Podání systémové trombolýzy – základem této léčby je urychlení rozpouštění krevní zátky (trombu či embolu) v mozkové cévě pomocí fibrinolytik podaných intravenózně. Tato léčba je účinná do 4,5h od vzniku příznaků. Následně je pacient hospitalizován na monitorovaném lůžku oddělení JIP či IJ.

- Akutně vzniklé CMP mimo terapeutické okno**

Každé CMP tohoto typu vyžaduje individuálního přístupu, kdy po zvážení rizik/benefitů se rozhoduje o konzervativním postupu, případně o mechanické trombektomii.

- Akutně vzniklé CMP hemoragického typu (hCMP)**

U atypických krvácení a v některých případech i u primárních hypertenzních krvácení je indikována neurochirurgická evakuace hematomu. V případě cévní anomálie, která je zdrojem krvácení (aneurysma, cévní malformace) je indikována chirurgická léčba.

Závěr

Je nutné v případě vzniku CMP dodržovat veškeré nastavené diagnostické a terapeutické konsekvence, aby se minimalizovaly případné trvalé následky. Přednemocniční i následná nemocniční péče by měla v tomto případě odpovídat přístupu, jako k časově kritickému pacientovi, protože čas je jedním z klíčových faktorů v této problematice.

Literatura a zdroje:

MAČÁK, Jirka a Jana MAČÁKOVÁ. Patologie. první. Praha: GRADA, 2004. 347 s. ISBN 80-247-0785-3.

REIF, Michal, David GOLDEMUND a Robert MIKULÍK. Nejdůležitější metody v diagnostice akutní cévní mozkové příhody. *Kardiologická revue – Interní medicína*. 2013, (1), 11-25. ISSN 2336-288x

Interní řízená dokumentace FN Brno

ÚZIS ČR. Aktuální informace č. 3/2012